

Verslag Informatiebijeenkomsten 2011

Jubileum: 25 jaar Open Monumentendag

De Open Monumentendag wordt dit jaar voor de 25ste keer georganiseerd. Diverse jubileumactiviteiten staan op stapel, gebaseerd op een aantal kerngedachten:

- Vergroting zichtbaarheid en toegankelijkheid
- Trots op 25 jaar Open Monumentendag
- Bedanken vrijwilligers en comités
- Presenteren Agenda voor de toekomst
- Lanceren nieuwe concepten
- Verbreding bezoekers
- Samenwerking met veel partners

De volgende jubileumactiviteiten zijn gepland:

Thema Nieuw gebruik - Oud gebouw

Vanwege het jubileum is gekozen voor het thema Nieuw gebruik - Oud gebouw. Dat houdt in dat tijdens de Open Monumentendag 2011, in het weekend van 10 en 11 september, de herbestemming van monumenten centraal staat. Men spreekt van herbestemming als een gebouw of complex ooit een nieuw gebruik, een nieuwe functie, oftewel een nieuwe bestemming heeft gekregen. Het fenomeen herbestemming bestaat al eeuwen, en heeft betrekking op allerlei bouwtypen, vaak monumentale en beeldbepalende gebouwen. Het onderwerp sluit aan bij actuele kwesties zoals ontkerkelijking en verplaatsing van industriële productie, en de daardoor vrijkomende gebouwen.

Een speciaal thema is gekozen voor een speciaal jaar. Maar er is ook een inhoudelijk verband tussen 25 jaar Open Monumentendag en het onderwerp herbestemming. De Open Monumentendag heeft al die jaren bijgedragen aan de bewustwording van het belang van monumenten en dat leidt indirect tot het behoud en de bescherming van monumenten en daarmee ook tot herbestemming van monumenten.

Er wordt een themabeeld voor 2011 ontwikkeld met daarop centraal Nieuw gebruik - Oud gebouw, gecombineerd met 25 jaar Open Monumentendag.

Tijdens de bijeenkomsten wordt er een filmpje getoond over herbestemming dat gemaakt is door het Nationaal Programma Herbestemming, een initiatief van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed, om vanuit de overheid aandacht te vragen voor herbestemming. Het filmpje staat op www.herbestemming.nu.

Voorbeelden van herbestemming:

- Boerderij > woning, dorps huis, café
- Woning > kantoor, museum
- Pakhuis > woning
- Watertoren > kantoor, woning, hotel
- Stadspoort > woning
- School > kantoor, woningen
- Kapel > woning
- Kantoor > hotel
- Kerk > kantoren, woningen
- Klooster > school, divers
- Fabriek > diverse culturele bestemmingen

- Bankgebouw > archief
- Postkantoor > winkel, museum

Tips voor de Open Monumentendag :

- De mooiste voorbeelden van Nieuw gebruik - Oud gebouw in de gemeente (bijv. top 5)
- Rondleiding door betrokken architecten
- Tentoonstelling Hoe was het? Hoe is het?
- Vijf manieren van nieuw gebruik voor één type monument, zoals boerderij, school, kerk, pakhuis
- Op OMD nog één keer de oorspronkelijke functie van het gebouw tonen (bijvoorbeeld naspelen raadsvergadering in voormalig stadhuis)
- Leegstaande gebouwen tijdens de OMD eenmalig herbestemmen
- Puzzel(fiets, wandel)tocht met als motto Wat was dit eerst?
- Lezing 'Hoe ver ga je met een nieuwe bestemming?' In hoeverre is nog de oorspronkelijke functie herkenbaar?

Nationale Monumenten Estafette

Ter gelegenheid van 25 jaar Open Monumentendag wordt de Nationale Monumenten Estafette georganiseerd. Dat betekent dat vanaf 26 maart tot en met de Open Monumentendag elke week voor het publiek een monument open gaat dat behoort tot de nationale top 25, gebaseerd op bezoekerscijfers van 25 jaar Open Monumentendag. Dat monument is in de betreffende week het Open Monument van de Week. Met de estafette wordt het publiek in de gelegenheid gesteld zo'n monument te bezoeken en de estafette is ook een middel voor extra promotie in het jubileumjaar. De estafette start op 26 maart in de Inktpot in Utrecht, de stad waar in 1987 de Open Monumentendag voor het eerst werd geopend, en eindigt in Amsterdam op zondag 11 september, waar de Open Monumentendag van 2011 wordt geopend. De estafette betekent grotere zichtbaarheid en toegankelijkheid en is een nieuw concept.

Samenwerking met horeca

Comités worden gestimuleerd om in het jubileumjaar de Open Monumentendag extra feestelijk te maken door de samenwerking aan te gaan met de lokale horeca. Te denken valt aan een Open Monumenten Diner, een Open Monumenten Lunch, een Monumenten Menu etc. De landelijke stichting zal de mogelijkheid stimuleren bij de landelijke horecaorganisaties.

Jubileumonderzoek

De Stichting Open Monumentendag grijpt het jubileum ook aan om stil te staan bij 25 jaar in de vorm van een terugblik en een vooruitblik. Werkt de formule van de Open Monumentendag nog goed? Bereiken we de doelgroep die we willen bereiken? Blijven de monumenteneigenaren hun medewerking verlenen aan de Open Monumentendag? Oftewel, het jubileum als moment van reflectie. We stellen daarbij vragen aan de bezoekers, aan allerlei erfgoedinstellingen, monumenteneigenaren en uiteraard aan de comités. De comités ontvangen daarvoor een aantal vragen waarbij zij hun visie uiteen kunnen zetten. Ook worden de comités gevraagd om bestaand publieksonderzoek of andere locale enquêtes aan de stichting te leveren. Uiteindelijk is het de bedoeling om op basis van het zogenoemde jubileumonderzoek te komen tot de Agenda voor de toekomst. Deze zal worden gepresenteerd tijdens de landelijke opening in Amsterdam op 8 september.

Landelijke opening Amsterdam

Passend bij de jubileumeditie zal het startsein van de Open Monumentendag plaatsvinden in Amsterdam, hoofdstad, monumentenstad, en tegenwoordig op de Werelderfgoedlijst. Daarbij wordt de Open Monumentendag al 25 jaar lang georganiseerd vanuit Amsterdam. De landelijke opening vindt plaats op donderdag 8 september, in de Westergasfabriek, een van de mooiste voorbeelden van herbestemming. De comités Open Monumentendag worden van harte uitgenodigd hierbij aanwezig te zijn. Het belooft een zeer bijzondere, vernieuwende en feestelijke bijeenkomst te worden.

Attentie voor vrijwilligers

Tijdens de bijeenkomsten komt een kleine attentie voor de vrijwilligers ter sprake. Naar schatting zijn tussen de 15.000 en 20.000 vrijwilligers actief voor de Open Monumentendag. De landelijke stichting wil deze groep graag iets geven als blijk van waardering. Genoemd worden o.a. een speldje, sleutelhanger, USB-stick en

flessenopener. Misschien is het daarnaast ook mogelijk nog iets extra's - tegen een kleine vergoeding - in het assortiment op te nemen zoals tasje, een jubileumboekje of ansichtkaarten.

Nieuwe website in aanvraag

Om een breder publiek aan te spreken en ook om de gebruiksvriendelijkheid te bevorderen heeft de Stichting Open Monumentendag de wens om de huidige website te vernieuwen. Daarvoor zijn verschillende fondsen benaderd voor een financiële bijdrage. De Stichting hoopt dit jaar de nieuwe website te realiseren. Voorlopig wordt er met de huidige website gewerkt.

Restauratiebeurs

De Open Monumentendag zal met haar jubileumplannen vertegenwoordigd zijn op de Restauratiebeurs, die plaatsvindt van 14 t/m 16 april 2011. De beurs die één keer per twee jaar wordt georganiseerd trekt jaarlijks duizenden bezoekers, waaronder ook veel monumenteneigenaren.

Europa Nostra Congres

De Europese belangenorganisatie voor particuliere monumentenorganisaties organiseert in juni het Europa Nostra Congres in Amsterdam. Mede vanwege het feit dat 2011 door de Europese Commissie is uitgeroepen tot het Europese jaar van de vrijwilliger, zal een gedeelte van het congres, een forum, worden gewijd aan erfgoedvrijwilligers. De Stichting Open Monumentendag zal daar een inhoudelijke bijdrage aan leveren, en daarmee aandacht vragen voor de vrijwilligers van de Open Monumentendag. Het forum wordt medegeorganiseerd door Bond Heemschut, die dit jaar 100 jaar bestaat en ook veel met vrijwilligers werkt, en door Erfgoed Nederland.

Internationale Biënnale Herbestemming

Het plan, vanuit het Nationaal Programma Herbestemming, is om in de week voorafgaand aan de Open Monumentendag (3 t/m 12 september) een internationale Biënnale te organiseren, een internationaal congres met als hoofdonderwerp herbestemming. Op dit moment wordt nog gewerkt aan verdere mogelijkheden van samenwerking.

Open Monumenten Klassendag

Sinds 2009 krijgt de Stichting Open Monumentendag van het Fonds voor Cultuurparticipatie, voor vier jaar een subsidie voor haar project de Open Monumenten Klassendag. Daarmee wil de stichting basisscholieren van groep 7 en 8 monumenten laten bezoeken. In 2010 is het project landelijk uitgerold. Dat heeft geresulteerd in de deelname van bijna 80 gemeenten, en circa 14.000 leerlingen.

De Open Monumenten Klassendag bestaat uit de volgende basiselementen:

- Vindt plaats op de vrijdag voor de Open Monumentendag
- De les begint met een introductieles in de klas (aan de hand van een dvd), dit is een algemene les over monumenten
- Gevolgd door een bezoek aan een monument
- Leerlingen ervaren het monument met een Monumentenkijker (met vragen/opdrachten) en kunnen foto's maken
- Na afloop (kan ook op een andere dag) is er een creatieve afronding aan de hand van een Monumentenkaart
- In het lesmateriaal staan de Monumensjes centraal. Dat zijn de bewoners of gebruikers van een monument. Bij elk monumententype hoort een Monumensje.
- Er zijn 17 monumententypen, 17 Monumentenkijkers, 17 Monumensjes (w.o. 1 algemene)

Wie doet wat?

Comités: Bepalen of in hun gemeente aan het project wordt meegedaan
Bepalen welke monumenten en scholen meedoen
Regelen de monumenten
Regelen rondleiders / ontvangst
Maken afspraken met docenten
Voegen lokaal lesmateriaal toe

Stichting OMD: Schrijft de scholen aan, ontvangt de aanmeldingen
Koppelt scholen aan comités
Verzorgt het lesmateriaal, inclusief handleiding
Zorgt voor landelijke promotie

Scholen: Passen het project in het lesrooster
Regelen fotocamera's
Verzorgen het vervoer

Tijdens de informatiebijeenkomsten wordt het lesmateriaal getoond. Alle comités zullen een digitale brochure krijgen met nadere informatie. Belangrijk is dat comités die willen meedoen aan het project zich opgeven voor 15 maart a.s. op de website. Aanmelding voor het Klassenproject loopt parallel met de aanmelding voor de reguliere Open Monumentendag. De stichting schrijft de scholen aan waarvan het comité heeft aangegeven dat ze aangeschreven mogen worden. Dat kunnen alle scholen zijn, maar één, of een paar scholen kan ook. De scholen geven zich uiterlijk 15 april op, waarna het comité nog twee weken de tijd heeft om de scholen na te bellen. De uiterste sluitingsdatum is 1 mei. Vervolgens geeft het comité op welke monumenten meedoen en kan de bijbehorende Monumentenkijkers bestellen. Halverwege juni ontvangen de scholen het lesmateriaal.

Promotiemateriaal 2011

Het volgende promotiemateriaal kan dit jaar bij de landelijke stichting worden besteld:

- Vlag
- Spandoek
- Bewegwijzeringbordje
- Button
- Poloshirt
- Themapublicatie
- Magazine (+ displaydoos). Weergave van locale programma's wordt nader bekend gemaakt.
- Flyer themabeeld (A5)
- Raambiljet (blanco) (A3)
- Poster (themabeeld)(A1)
- Extra: Punchbals. Dit zijn grotere ballonnen met een elastiek. De hoofdsponsor biedt de punchbals gratis aan de comités ter gelegenheid van het jubileum.

Daarnaast kunnen de comités (via de website) beschikken over:

- Themabeeld
- Format brochure comité, met het themabeeld
- Format briefpapier comité

Planning 2011

Voor 15 maart	Aanmelden deelname Open Monumentendag 2010 en aanmelden deelname Open Monumenten Klassendag op website
Circa 15 maart	Mailing naar scholen Open Monumenten Klassendag
26 maart	Start Nationale Monumenten Estafette
1 mei	Uiterste sluitingsdatum aanmelden scholen
Maand mei	Bestelmaand (promotiemateriaal Open Monumentendag 2011)
Voor 1 juni	Invoeren informatie voor in magazine
Voor 1 juli	Invoeren openstellingen en activiteiten Open Monumentendag
1 juli	Open Monumentendag-info op website
8 t/m 12 augustus	Distributie promotiemateriaal
8 september	Landelijke opening Amsterdam
9 september	Open Monumenten Klassendag
10/11 september	Open Monumentendag
1 oktober	Sluitingsdatum internationale fotowedstrijd

Betrokken partijen bij Open Monumentendag 2011

Rabo Vastgoedgroep heeft in het najaar een nieuw sponsorcontract getekend met de Stichting Open Monumentendag voor een periode van drie jaar. De Stichting is daar heel erg blij mee. De hoofdsponsor biedt dit jaar extra de punchbals aan en beraadt zich nog over verdere activiteiten.

Het Nationaal Restauratiefonds (NRF) heeft eveneens toegezegd de financiële ondersteuning van de Open Monumentendag te willen voortzetten. Het NRF, dat in 2010 25 jaar bestond, heeft onlangs aan alle comités een aantal exemplaren gestuurd van het boekje *25 openbare monumenten*.

Het Fonds voor Cultuurparticipatie financiert het project Open Monumenten Klassendag. Daarnaast roept het Fonds de comités op om projecten in te dienen in het kader van de Plusregeling. Dat moet gaan om actieve cultuurparticipatie. Voorwaarden staan omschreven in het document over deze Plusregeling van het Fonds voor Cultuurparticipatie, dat in de vorm van een PDF bij dit verslag wordt meegestuurd.

Europa Nostra is reeds eerder genoemd vanwege het internationale congres waarbij er veel aandacht zal zijn voor de erfgoedvrijwilliger waaronder de vrijwilliger van de Open Monumentendag.

Bond Heemschut bestaat dit jaar 100 jaar en is een van de organisatoren van het forumgedeelte van het Europa Nostra Congres. Bond Heemschut en de Stichting Open Monumentendag willen beiden extra aandacht voor de erfgoedvrijwilliger.

De Nationale Orgeldag vindt plaats op de Open Monumentendag. Extra activiteiten worden georganiseerd waarbij het kerkorgel centraal staat.

De Europese Dag van het Joodse Erfgoed, wordt sinds een aantal jaren georganiseerd, en vanaf dit jaar wil de organisatie aansluiten bij de Open Monumentendag. Voor de comités betekent dat de mogelijkheid van extra ondersteuning bij het openstellen van Joods Erfgoed, en het organiseren van activiteiten. Voor nadere informatie www.joods-erfgoed.nl

Kunstfactor, het sectorinstituut voor amateurkunst, heeft een filmpje gemaakt over amateurkunst en de Open Monumentendag. Kunstfactor denkt graag mee hoe je comités een plek kunt geven aan amateurkunst in het programma. Te denken valt aan muziek, dans, fotografie, schilderkunst enzovoort. Kunstfactor beschikt onder andere over adressen en namen van amateurkunstenaars. Daarnaast stimuleert Kunstfactor de amateurkunstenaars iets te doen met de Open Monumentendag. Het filmpje is te bekijken op: http://www.kunstfactor.nl/engine?app=kunstfactor&service=classmanager:7004&cmd=open&id=2661&source=nieuws_tabel.vm

Erfgoed Nederland is het sectorinstituut op het gebied van erfgoed (monumenten, musea, archieven). Een van haar taken is het stimuleren van maatschappelijke stages bij erfgoedinstellingen, dus ook bij comités Open Monumentendag. Dat kan zijn in de aanloop naar de Open Monumentendag of op de Open Monumentendag zelf, bijvoorbeeld door het organiseren van jongerenrondleidingen door jongeren. Voor nadere informatie zie het bijgevoegde document.

Wikipedia organiseerde vorig jaar de fotowedstrijd *Wiki loves monuments*, waarbij in september, dus ook op de Open Monumentendag, mensen werden aangemoedigd foto's te uploaden van rijksmonumenten. Dit jaar zal er wederom een dergelijk initiatief zijn.

Open Monumentendag 2012

De Open Monumentendag in 2012 heeft als thema: Monumenten en groen (werktitel!), dat betekent aandacht voor allerlei groene monumenten, zoals historische buitenplaatsen, boerderijen, stadsparken, begraafplaatsen enzovoort. De Stichting Open Monumentendag sluit hierbij aan bij het Jaar van de Historische Buitenplaats dat in 2012 wordt gevierd.